

Archeologisch bureauonderzoek

**Herenstraat 118-120, Voorhout
Gemeente Teylingen**

IDDS Archeologie rapport 2100

Colofon

Projectnummer	53481117
OM-nummer	4600470100
In opdracht van	De Raad Bouw B.V.
Auteurs	M. van Dam, R. de Boer
Redactie	S. Moerman
Versie	1.2
Status	eindversie

Autorisatie

S. Moerman	Senior KNA Archeoloog	17-04-2018
------------	-----------------------	------------

Goedkeuring

C. Bekker	Gemeente Teylingen	
-----------	--------------------	--

© IDDS Archeologie
Noordwijk, april 2018
ISSN 2212-9650

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

SAMENVATTING:

In opdracht van De Raad Bouw bv is in april 2018 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Herenstraat 118-120 in Voorhout gemeente Teylingen. De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Tevens is een kort bouwhistorisch onderzoek verricht naar de thans nog aanwezige bebouwing. Op basis van de resultaten van het onderzoek worden aanbevelingen gedaan over eventueel behoud of vervolgonderzoek.

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.0 (Centraal College van Deskundigen 2016).

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied is gelegen op een strandwal die is ontstaan tussen 3225 en 2750 voor Chr. Op basis hiervan kunnen in het plangebied archeologische resten voorkomen vanaf het Midden Neolithicum. Uit de omgeving zijn archeologische resten vanaf de Bronstijd bekend. Op basis van het voorkomen van resten van akkerbouw, wordt de aanwezigheid van een nederzetting in de omgeving van het plangebied vermoed. Volgens de gemeentelijke verwachtingskaart is de archeologische verwachting voor het plangebied middelhoog doordat de strandwal deels is afgegraven. Archeologische resten zijn in dat geval te verwachten vanaf de onderzijde van de modern verstoorde bovenlaag. Daarnaast kunnen in het oude duin- en strandwalzand humeuze niveaus voorkomen die bewoonbaar waren en waarin en –onder archeologische resten kunnen worden verwacht. De diepte van deze humeuze niveaus is op voorhand niet bekend. Archeologische resten kunnen bestaan uit resten van bewoning, begraving en landgebruik (akkerbouw), sporen zoals greppels, kuilen en paalsporen en vondsten zoals aardewerk, natuursteen en vuursteen.

Op basis van de in de buurt uitgevoerde booronderzoeken bestaat er een kans dat de top van de strandwal is omgewoeld ten behoeve van de bollenteelt, ondanks dat het historisch kaartmateriaal hier geen aanwijzingen voor geeft. Indien dit het geval is, is de bodemopbouw waarschijnlijk zodanig verstoord, dat er geen oudere archeologische niveaus worden verwacht. Op basis van historische kaarten worden resten uit de Nieuwe tijd evenmin verwacht.

De huidige bebouwing is vanuit bouwhistorisch oogpunt interessant te noemen omdat zij inzicht geeft in de ontwikkeling aan de Herenstraat rond het einde van de negentiende eeuw en de vroege twintigste eeuw. Deze bebouwing is waarschijnlijk allemaal op staal gefundeerd, waardoor ondergrondse bouwhistorische resten niet worden verwacht.

IDDS Archeologie adviseert een verkennend booronderzoek uit te voeren, gericht op het bepalen van de intactheid van de bodem en het vaststellen van de aan- dan wel afwezigheid van mogelijke archeologische niveaus in de ondergrond. Ten aanzien van de huidige bebouwing wordt geadviseerd om deze voorafgaand aan de sloop bouwhistorisch te documenteren middels fotografie en beschrijving. Dit is van belang om de informatie over de bouwgeschiedenis van dit deel van de Herenstraat die in de panden besloten ligt te borgen.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Onderzoekskader	5
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek	5
1.3. Ligging van het plangebied.....	5
1.4. Werkwijze	5
2. GEOLOGIE, GEOMORFOLOGIE EN BODEM	7
2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap.....	7
2.2. Geomorfologie en geologie	9
2.3. Bodem	9
3. ARCHEOLOGISCHE EN (BOUW)HISTORISCHE INFORMATIE.....	10
3.1. Korte geschiedenis van Voorhout.....	10
3.2. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	17
3.3. Huidig landgebruik	18
4. CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL	19
5. AANBEVELINGEN	20
LITERATUUR EN KAARTEN	21
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	22
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Locatiekaart	
4. Periodentabel	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Herenstraat 118-120
<i>Onderzoekmeldingsnummer</i>	4600470100
<i>Plaats</i>	Voorhout
<i>Gemeente</i>	Teylingen
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Voorhout A 2595, 2887
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	93.210/470.850 93.190/470.856 (NW) 93.206/470.865 (NO) 93.225/470.834 (ZO) 93.206/470.824 (ZW)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	Circa 690 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Omgevingsvergunning
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: dhr. A.W.E. Wilbers Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: awilbers@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Teylingen Contactpersoon: mevr. C. Bekker Postbus 149 2215 ZJ Voorhout Tel: 06-19805746 / 0252-783300 E-mail: c.bekker@hltsamen.nl
<i>Adviseur namens de bevoegde overheid</i>	Erfgoed Leiden e.o. Contactpersoon: mevr. dr. C. Brandenburgh Postbus 16113 2301 GC Leiden Tel: 071-5167959 E-mail: c.brandenburgh@erfgoedleiden.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	IDDS Archeologie, Noordwijk
<i>Uitvoeringsperiode onderzoek</i>	April 2018

1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van De Raad Bouw b.v. te Noordwijk heeft IDDS Archeologie in april 2018 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de Herenstraat 118-120 in Voorhout, gemeente Teylingen. De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande sloop van de huidige bebouwing. Aangezien de sloopwerkzaamheden plaatsvinden in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie is een archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Na de sloop zal nieuwbouw worden gerealiseerd in de vorm van horeca met daarboven appartementen. Ook is men voornemens de bestaande in- en uitrit aan te passen. Verdere gegevens over deze nieuwbouw, waaronder de verstoringsdiepte, zijn nog niet bekend. Teneinde vast te stellen of bij de sloop of nieuwbouw mogelijk archeologische resten zullen worden verstoord of vernietigd, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Tevens is een kort bouwhistorisch onderzoek verricht naar de thans nog aanwezige bebouwing.

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Tevens is een kort bouwhistorisch onderzoek verricht naar de thans nog aanwezige bebouwing. Op basis van de resultaten van het onderzoek worden aanbevelingen gedaan over eventueel behoud of vervolgonderzoek.

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.0 (Centraal College van Deskundigen 2016).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 4. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het (her) in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in Bijlage 1. Het plangebied ligt aan de noordelijke gevelwand van de Herenstraat, op de hoek met de Prins Bernardstraat. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 690 m² en een gemiddelde maaiveldhoogte van 1,0 m NAP. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in Bijlage 3 en Figuur 1.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van een kleine 200 m rondom het plangebied gekozen. De straal van 200 m is dusdanig gekozen omdat deze valt binnen de begrenzing van de historische kern van Voorhout.

1.4. Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische en bouwhistorische waarden binnen het onderzoeksgebied. Er is gebruik gemaakt van informatie uit de onderstaande lijst.

Archeologie en bouwhistorie

- Archeologische beleidskaart gemeente Teylingen
- Archeologisch Informatie Systeem (Archis3) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Bodemkaarten, geomorfologische kaarten en hoogtekaarten

- Bodemkaart 38 West Gorinchem (Stichting voor Bodemkartering 1984)
- Geomorfologische kaart 38 (Alterra 2005)
- Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN3; www.ahn.nl)

Historische kaarten

Aanvullende historische informatie is verkregen uit historisch kaartmateriaal waaronder:

- Kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland uit 1615 (via www.archieven.nl)
- Het kadastrale minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (beeldbank.cultureelerfgoed.nl)
- Diverse topografische kaarten uit het einde van de 19^e en de 20^e eeuw (www.topotijdreis.nl)

Archieven

Bij de gemeente zijn de bouwdoSSIERS uit het Archief bouw- en woningtoezicht, Herenstraat 118 en 120 opgevraagd. Helaas gingen deze niet verder terug het derde kwart van de twintigste eeuw.

Heemkundekringen en amateurarcheologen

Er is contact opgenomen met de Historische Kring Voorhout, hier is echter geen reactie op gekomen.

Overige informatie

Voor informatie omtrent bodemsaneringen en ontgrondingenvergunningen is het Bodemloket (www.bodemloket.nl) geraadpleegd. Deze gegevens zijn aangevuld met informatie uit onderzoeksrapporten en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

Figuur 1: Het plangebied op een recente luchtfoto (bron: PDOK).

2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Het plangebied is gelegen in het Hollandse duingebied (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2009). Dit duingebied omvat het huidige strand, alle strandwallen, -vlakten en de duinen die aan de oostzijde van het strand voorkomen in Noord- en Zuid-Holland (Berendsen 2005). Aan de zeezijde komen de buitenduinen voor, die ook wel de jonge duinen worden genoemd. Verder landinwaarts liggen de lagere en minder reliëfrijke oude duinen.

Het ontstaan van het duingebied, schematisch weergegeven in Figuur 2, is sterk gerelateerd aan de zeespiegelstijging gedurende het Holoceen (vanaf circa 9500 voor Chr.). Tijdens een periode van relatief snelle zeespiegelstijging die tot circa 4500-4000 voor Chr. duurde, bestond de kust van Nederland uit een uitgebreid waddegebied met zandbanken en -platen die gescheiden werden door grote getijdegeulen. Dit waddegebied werd gedeeltelijk afgeschermd van de open zee door een reeks eilanden. Deze eilanden en het waddegebied werden als gevolg van de alsmaar stijgende zeespiegel geleidelijk omgewerkt en steeds verder naar het oosten verplaatst (Figuur 2a en 2b).

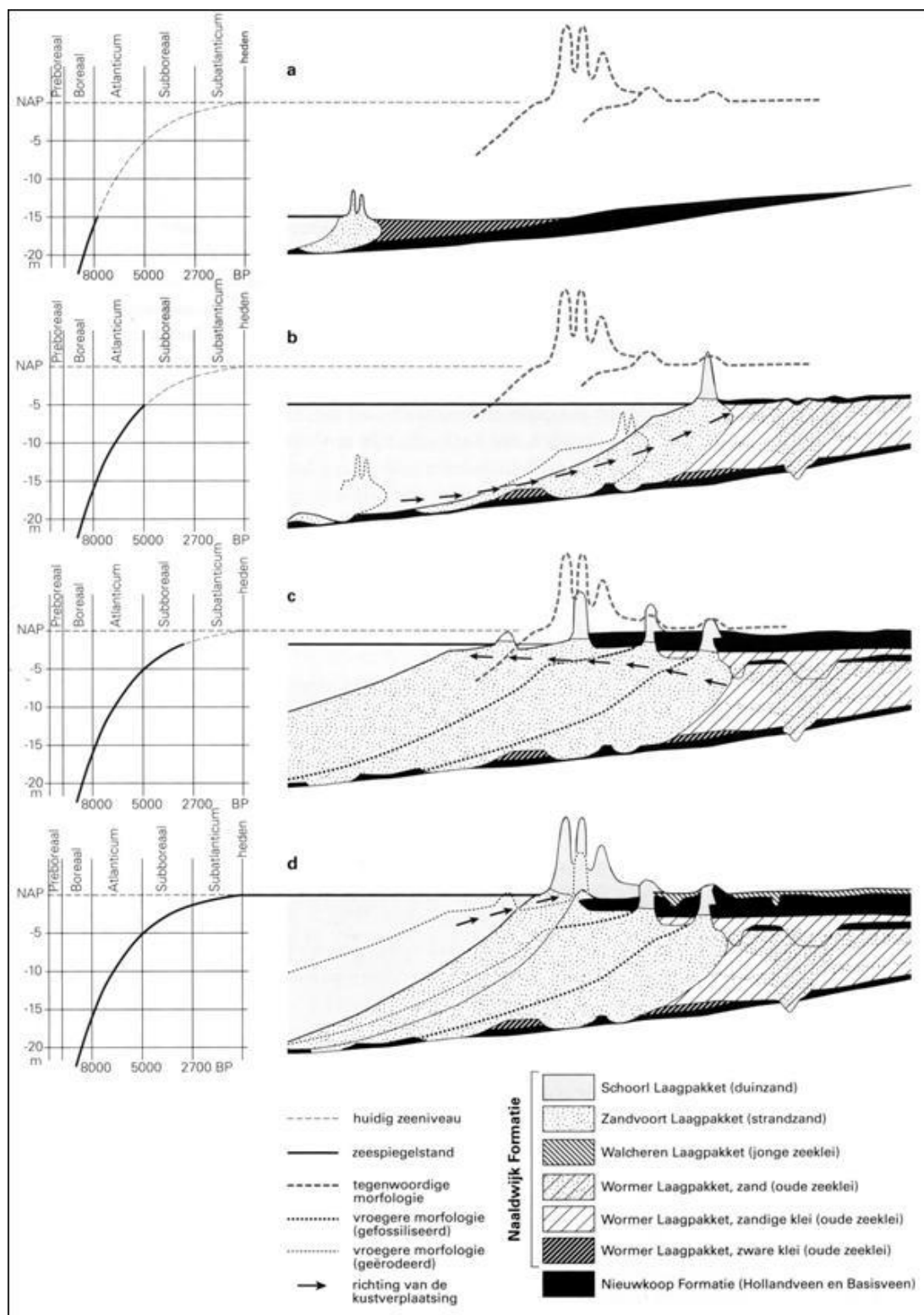
Vanaf 4500-4000 voor Chr. nam de stijging van de zeespiegelstand sterk af en kwam de oostwaartse verplaatsing van de eilanden tot stilstand. Vanuit de Noordzee en de grote rivieren werden grote hoeveelheden zand aangevoerd, waardoor de getijdengeulen geleidelijk verzandden en de reeks eilanden aan elkaar groeide tot een strandwal. Achter de strandwallen had grootschalige veenvorming plaats, waarbij het Hollandveen Laagpakket werd gevormd (de Mulder et al. 2003).

Tot ongeveer 0-100 na Chr. bleef de grote aanvoer van zand in stand, waardoor de kustlijn steeds verder westwaarts uitbreidde (Figuur 2c). Bij die uitbreiding werden afwisselend strandvlaktes en strandwallen gevormd. Strandvlakten werden gevormd gedurende perioden (van tientallen tot honderden jaren) met gemiddeld een kleiner aantal of minder hevige stormen. Het strand werd langzaam breder en op de hogere delen die alleen tijdens springvloed en zware storm onder water stonden, kon zich vegetatie (gras en struiken) vestigen en vormden zich kleine solitaire duinen. In perioden met meer en/of hevigere stormen werd het door de zee aangevoerde zand boven de vloedlijn op het strand hoog opgeworpen in een rug, een strandwal. Deze strandwallen sloten de strandvlakten af voor overstromingen door de zee. Op de strandwallen kwam nauwelijks begroeiing voor waardoor de wind vrij spel had. Door verstuiwingen konden er bovenop de strandwallen (oude) duinen ontstaan (van der Valk 1996).

Door de voortgaande zeespiegelstijging lagen de strandwallen in westelijke richting steeds hoger ten opzichte van NAP dan oudere strandwallen. Ook het grondwaterniveau steeg als gevolg van de zeespiegelstijging, waardoor de strandvlaktes (de gebieden tussen de strandwallen) natter werden en er veenvorming kon optreden.

Vanaf ongeveer 200-300 na Chr. nam de snelheid van de zeespiegelstijging nog verder af, werd er minder zand aangevoerd uit de Noordzee en werden verschillende riviermondingen inactief. Door golfwerking en in mindere mate het getij werden een deel van de strandwallen en de buiten de kustlijn uitstekende delta's van de Maas, Rijn en Oude Rijn geërodeerd (Figuur 2d). Het bij deze erosie vrijkomende zand werd door de wind opgeblazen in een brede zone met jonge duinen die voor een groot deel de oudere strandwallen en strandvlaktes bedekken.

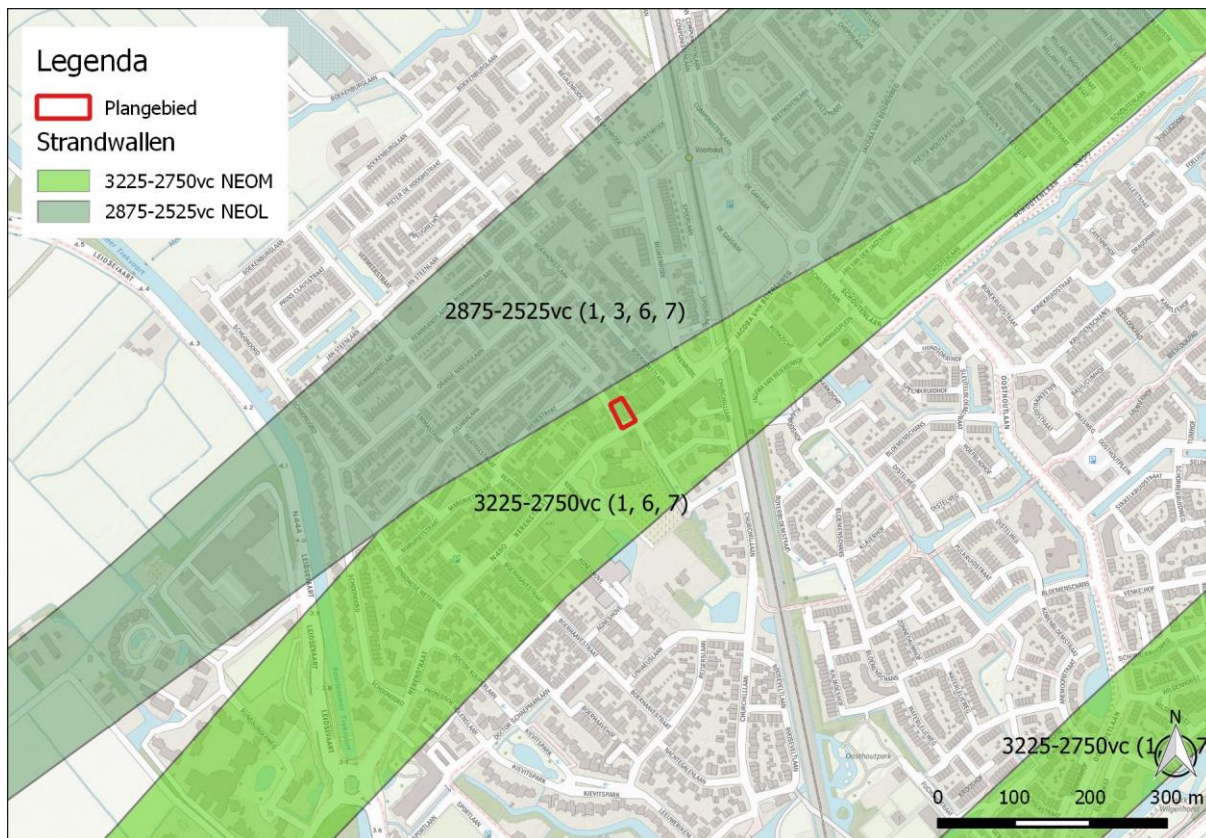
Ook op de strandvlaktes achter de duinen werd zand afgezet door de wind. Tevens oefende de mens invloed uit op het gebied door zand af te zetten ter verbetering van de bodemopbouw voor gebruik als akkerland of bollenland. Dit proces werd herhaald in de Middeleeuwen toen door de ontbossing van diverse strandwallen de wind weer invloed kreeg en het zand verder landinwaarts afzette.

Figuur 2: Verband tussen de zeespiegelstijging en de vorming en ligging van strandwallen en duinen voor de Hollandse kust (Berendsen 2005). De verschillende geologische formaties in de figuur zijn terug te vinden in De Mulder et al. 2003.

2.2. Geomorfologie en geologie

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kom van Voorhout en is daarom weergegeven als bebouwd op de geomorfologische kaart. Op basis van omliggende eenheden is het waarschijnlijk dat het plangebied gelegen is op een strandwal die mogelijk is afgegraven of geëgaliseerd. Deze strandwal is ontstaan tussen 3225 en 2750 voor Chr. (Figuur 3; Pruissers/de Gans 1988; Vos s.a.).

Figuur 3: Het plangebied in relatie tot de strandwallen.

2.3. Bodem

Ook op de bodemkaart is het plangebied gelegen in bebouwd gebied. Buiten de bebouwde kom zijn op dezelfde strandwal als het plangebied lage enkeerdgronden aanwezig (kaartcode EZ50A). Het zijn zanderijgronden die zijn ontstaan onder invloed van afgraving en bollenteelt. Ze hebben een sterk gereguleerde grondwatertrap II*. Gezien de ligging van het plangebied in de dorpskern is het mogelijk dat hier geen afgravingen of bollenteelt hebben plaatsgevonden. Vermoedelijk is er sprake van een antropogene bodem, met een verstoorde bovenlaag die is ontstaan onder invloed van bouw en sloop van bebouwing.

In de directe nabijheid van het plangebied zijn in 2006 en 2012 booronderzoeken uitgevoerd (Moerman 2006 en Haaring / Koekkelkoren 2012). Uit de onderzoeken is gebleken dat in het matig fijn, zwak siltig, kalkrijk zand geen bodemkenmerken aanwezig zijn in de boringen. Het is duidelijk dat hier een strandwal is gesitueerd, maar dat de top hiervan is omgewoeld. Dit is gebaseerd op de hoeveelheid puin die in de boringen is aangetroffen. In de boringen te Herenstraat 112-114 zijn de bovenste verstoorde lagen humeus. De grens van de verstoring was hierdoor beter aan te duiden en ligt tot een diepte van 70 tot 100 cm –mv.

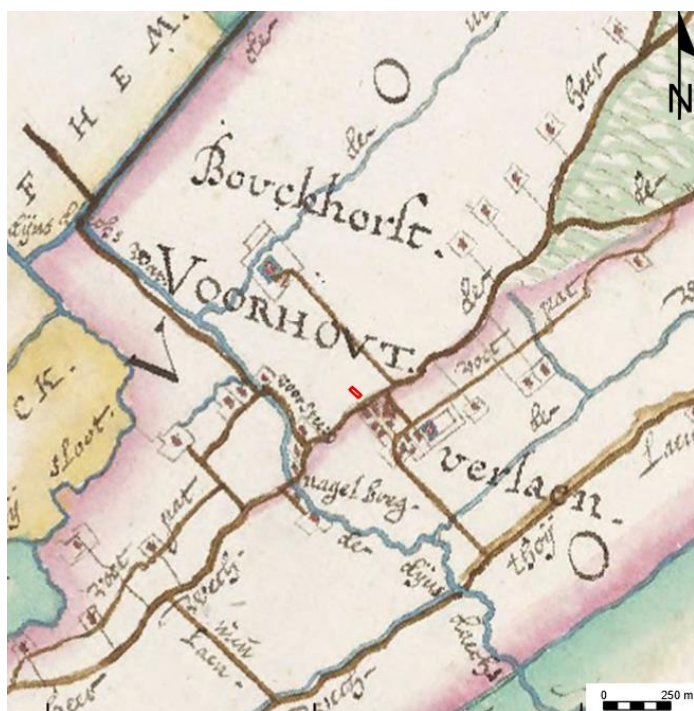
3. Archeologische en (bouw)historische informatie

3.1. Korte geschiedenis van Voorhout

De eerste vermelding van het dorp Voorhout (Foranholte) dateert uit de tiende eeuw. Het dorp was gelegen in een bosgebied en werd destijds gevormd door een kapel en een aantal huizen. Het dorp kende weinig ontwikkeling. Pas in de negentiende eeuw kwam hier verandering in met de opkomst van bloembollenteelt. Voor de aanleg van de bollengronden werden grote stukken duingrond afgezaand. De bebouwing verrees langs de Herenweg. Pas in de twintigste eeuw breidde het dorp zich aan weerszijden van het bebouwingslint uit.

3.1.1. Historische situatie plangebied en mogelijke verstoringen

Op de historische kaart van F. Balthazar/B.F. van Berckenrode uit 1615 is geen bebouwing aangegeven ter hoogte van het plangebied (Figuur 4). Op de kadastrale kaart uit 1811-1832 (Figuur 5) ligt de Herenstraat er al, maar heeft (ter hoogte van de Rijnsburgerweg) de naam De Voorhouterweg. Ter plaatse van het huidige plangebied is geen bebouwing aangegeven; het land was in gebruik als weiland. Op diverse topografische kaarten uit de 20^e eeuw wordt een aantal gebouwen aangegeven tussen de Broekhorstlaan en de Prins Bernhardstraat. Op de vroegste kaarten (1915 en 1925) is een gebouw aangegeven ter hoogte van het plangebied (Figuur 6). Mogelijk is dit het ongenummerde gebouw aan de Prins Bernhardstraat dat thans als opslag in gebruik is van Herenstraat 118. Er zijn geen aanwijzingen dat het plangebied ooit voor de bollenteelt in gebruik is geweest.

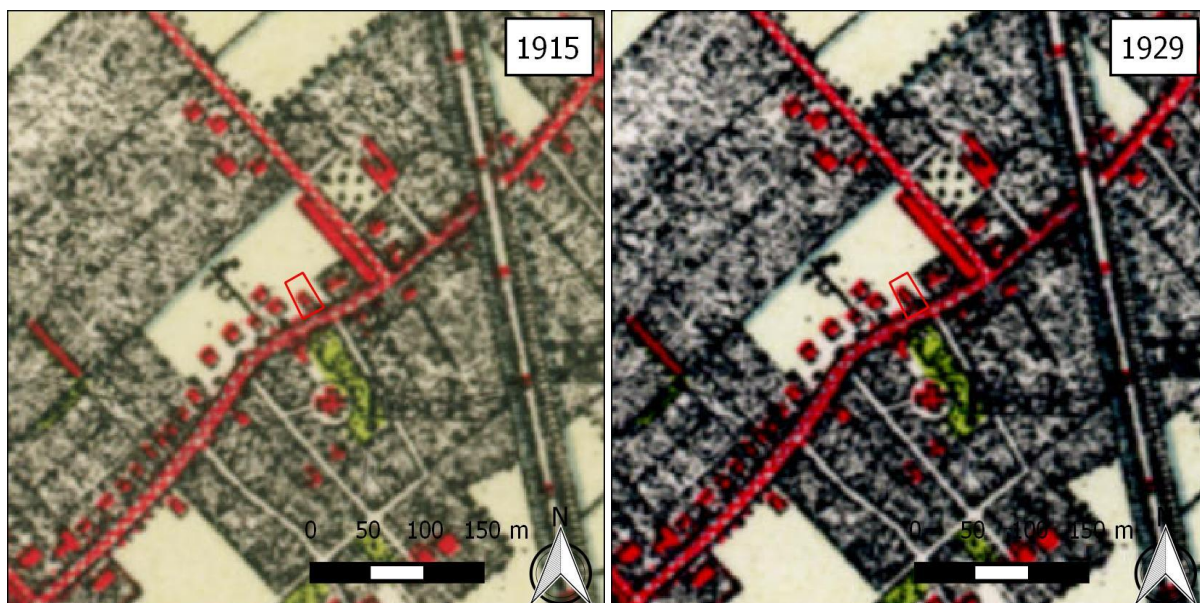
Figuur 4: Historische kaart van F. Balthazar/B.F. van Berckenrode uit ca. 1615. In rood het plangebied.

3.1.2. De bouwgeschiedenis van het plangebied in vogelvlucht

Naar het zich laat aanzien vonden de eerste bouwactiviteiten rond het einde van de negentiende eeuw plaats. Op de eerste kadastrale kaart, daterend 1811-1832, is het gebied nog onbebouwd.

Figuur 5: Uitsnede uit de kaart van 1811-1832. Het plangebied bevindt zich in de rode cirkel.

Figuur 6: Topografische kaarten uit ca. 1915 en 1929. In rood het plangebied.

Vermoedelijk verrees als eerste een éénlaags pand onder een zadeldak dat haaks op het pad werd gebouwd dat later de huidige Prins Bernhardstraat zou worden (Figuur 7, rood). Het gebouw, dat vermoedelijk een utilitaire functie had, werd met secundair baksteenmateriaal opgetrokken. Vanaf het einde van de negentiende eeuw werd aan de Herenweg bebouwing opgetrokken. Op de hoek met de huidige Prins Bernhardstraat werd een gebouw op een vierkant grondvlak gebouwd (Herenweg 118, Figuur 7 groen). Het rechter deel van dit pand was aan de achterzijde voorzien van een halfverdiepte kelder met opkamer. Rechts van dit gebouw werd een dwarspand opgetrokken (Herenweg 120-122, Figuur 7 blauw) dat twee woonhuizen onder één kap herbergde. Middels een smalle steeg langs de linker zijgevel was het achtererf van dit pand ontsloten. De woonkamers aan de straatzijde hadden vermoedelijk houten vloeren. Middels een hoekschouw, met sobere natuurstenen schouwmantel, werden de woonkamers verwarmd. De kleine hal achter de voordeuren hadden een granitovloer. De

keukens waren geplaatst in de ondiepe, lage keukenuitbouw aan de achterzijde. Een steektrap leidde naar de zolder waar met kraaldelen enkele ruimten waren afgescheiden. Karakteristiek voor de bouwtijd waren de Philibertspanten waarvan de spantbenen (opgebouwd uit twee planken) elkaar in de nok sneden. In de loop van de twintigste eeuw werd een deel van het achtererf bebouwd met aanbouwen en schuurtjes.

De gebouwen werden aan de eisen van de tijd en gebruik aangepast. Hierbij werd de indeling weliswaar gewijzigd, maar de structuurbepalende draagmuren bleven behouden. Hierin werden doorbraken gemaakt. Herenstraat 122 maakte in het derde kwart van de twintigste eeuw plaats voor nieuwbouw.

Figuur 7: De gebouwen in het plangebied op een luchtfoto uit omstreeks 1950. (Bron: beeldbank ELO).

3.1.3. Fotodocumentatie Herenweg 118

Figuur 8: De kopgevel van het negentiende-eeuwse pand aan de Prins Bernhardstraat.

Figuur 9: De voorgevel van het laat negentiende-eeuwse Herenstraat 118.

Figuur 10: De linker zijgevel.

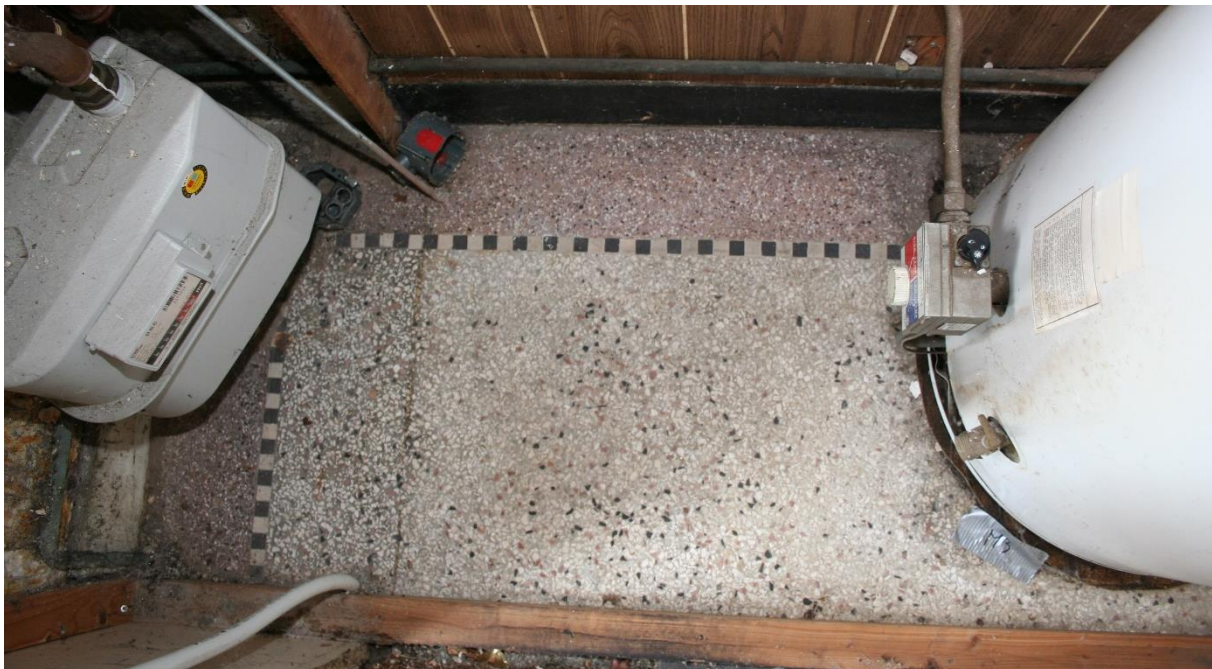

Figuur 11: Links, de opgang naar de opkamer. Rechts, de sprong in het muurwerk markeert de locatie van de draagmuur, die grotendeels werd weggebroken om de ruimte achter de voorgevel te vergroten.

3.1.4. Fotodocumentatie Herenstraat 120

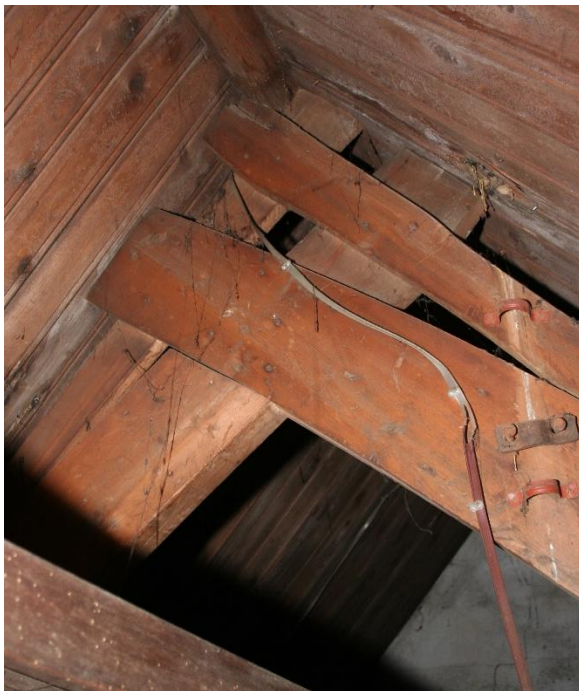
Figuur 12: Opname van de voorgevel. Het bouwvolume was twee keer zo groot.

Figuur 13: Een restant van de oorspronkelijke granitovloer in de hal achter de voordeur.

Figuur 14: De als horecagelegenheid ingerichte woonkamer. Links de oorspronkelijke hoekschouw met natuurstenen schouwmantel. De gaskachel is een latere toevoeging.

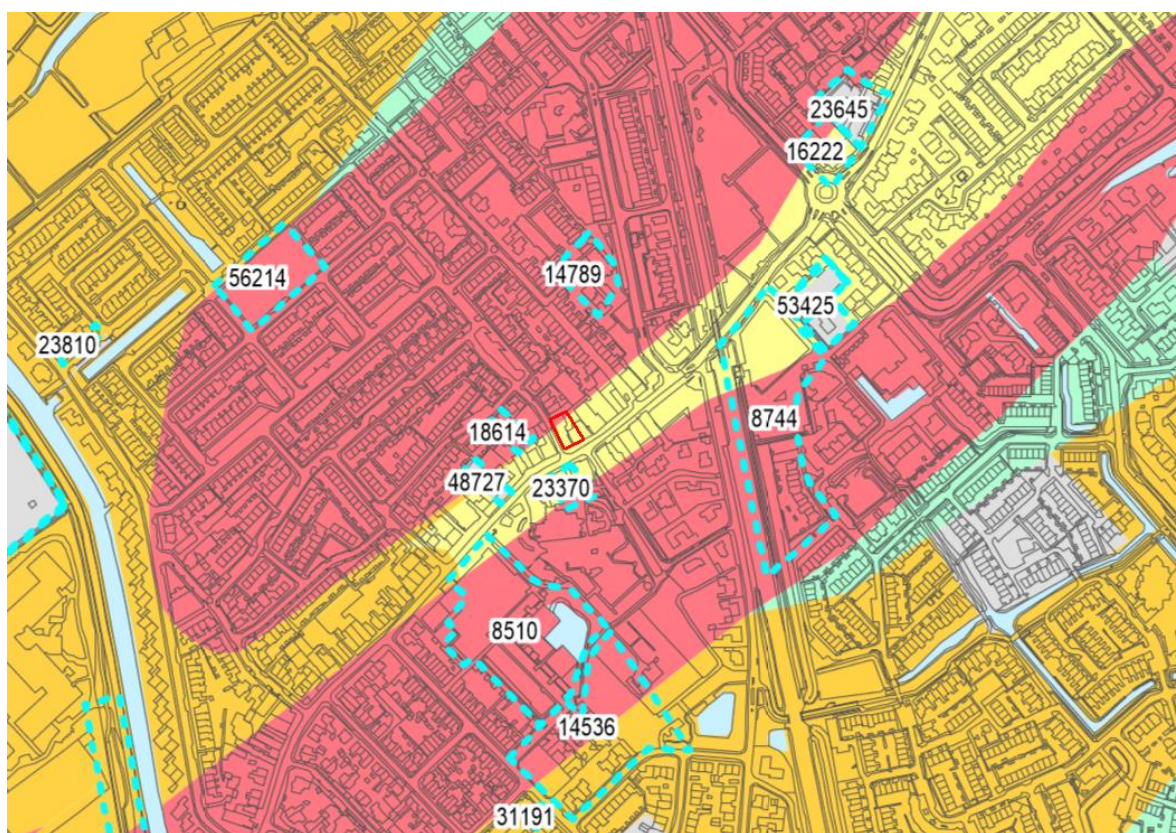

Figuur 15: Opname van de nok.

3.2. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en geen eerdere onderzoeken uitgevoerd. In het plangebied zijn voor zover bekend geen ondergrondse bouwhistorische waarden aanwezig, anders dan de fundamenteën van de huidige bebouwing.

Volgens de verwachtingskaart van de gemeente Teylingen ligt het plangebied op een deels afgegraven strandwal met een kalkrijke top. Deze krijgt een middelhoge archeologische verwachting vanaf het Neolithicum. Dit valt onder categorie 7, waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij ontgravingen dieper dan 100 cm en groter dan 500m². Een heel klein deel van het plangebied, echter, ligt in een zone met duinen en strandwallen en behoort tot categorie 5, welke een hoge verwachting heeft (zie Figuur 16).

Figuur 16: Gemeentelijke beleidskaart met in rood het plangebied. Roze: zones met hoge verwachting. Oranje: zones met een middelhoge verwachting. Lichtgeel: zones met middelhoge verwachting, gevormd door afgegraven strandwal met kalkrijke top. Lichtblauw: zones met lage verwachting. Grijs: waterbodem binnenwater. Blauwe stippellijn: onderzochte gebieden.

Er is een aantal vondstmeldingen in de omgeving van het plangebied. De eerste ligt 150 m ten zuiden van het plangebied. Het gaat om het Boerhaavehuis. Hier zijn vondsten gedaan die dateren uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd (2731947100). Een andere vondstmelding, ter hoogte van Herenstraat 57, gaat om de vondst van een randhielbijl uit de Midden Bronstijd (3093360100). Ter hoogte van het Boerhaavekwartier is een booronderzoek uitgevoerd (250 m ten zuiden van het plangebied). In één boring zijn houtskoolspikkels aangetroffen onder in het veen, op de strandwal. Hier is een vondstmelding van gemaakt (2099629100). Tijdens een ander booronderzoek, wat 300 m ten zuiden van het plangebied is uitgevoerd, zijn in drie boringen archeologische resten aangetroffen. Het gaat om houtskool en handgevormd aardewerk uit de Bronstijd/IJzertijd (2448771100).

In 2006 is een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd op enkele meters afstand, namelijk op het toenmalige achterterrein van de Herenweg 112-114 (2128294100). Uit de resultaten van zowel het bureauonderzoek als het verkennend onderzoek blijkt dat het plangebied op een strandwal ligt. De bodem bestaat uit enkeerdgronden met een humeuze toplaag van tussen de 70 en 100 cm. Deze humeuze laag bevat veel puin en is ontstaan als gevolg van groundbewerkingen die samenhangen met de bollenteelt en de huidige bebouwing. Hierdoor is de top van de strandwal verstoord geraakt, waardoor de archeologische resten niet meer aanwezig waren in de bodem (Moerman 2006).

In 2011 en 2012 zijn archeologisch bureau- en booronderzoeken uitgevoerd te Herenstraat 104-106 (2291882100). Na het uitvoeren van de onderzoeken kon geconcludeerd worden dat de top van de aanwezige strandwal vergraven is en geen archeologische niveaus in de bodem aanwezig zijn (Haaring 2011 en Haaring / Koekkelkoren 2012).

Direct ten zuiden van het plangebied is aan de Herenstraat 47 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (2161893100). Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er een hoge verwachting is voor archeologische resten vanaf de Bronstijd. Het booronderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd en de bovenste 50 tot 95 cm –mv bestaat vermoedelijk uit opgebrachte grond na de sloop van het gebouw (van der Zee 2007). Verder naar het zuiden is tevens een bureau- en booronderzoek uitgevoerd, waarbij geen archeologische resten zijn aangetroffen (2057832100; Smit 2003). Ten zuiden hiervan zijn een bureauonderzoek en een tweetal booronderzoeken uitgevoerd. Het eerste booronderzoek was verkennend (2099629100) en het tweede karterend (2448771100). Op basis van het bureau- en (verkennde) booronderzoek is geconcludeerd dat hier een archeologische vindplaats op de Oude Duin- en Strandzanden aanwezig is, op basis van houtskoolspikkels in een van de boringen (Warning 2005). Het vervolgonderzoek wees uit dat het waarschijnlijk gaat om een akkerareaal uit de Bronstijd (of IJzertijd), maar dat mogelijk een nederzetting dicht in de buurt zal zijn (wellicht binnen het plangebied).

Ten oosten van het plangebied is een bureau- en booronderzoek uitgevoerd met de toponiem Raadhuispleinlocatie (2059314100). Hier werden geen archeologische indicatoren aangetroffen en er is geen vervolgonderzoek aanbevolen (Leijnse 2004). Verder richting het oosten is tevens een bureau- en booronderzoek uitgevoerd, waaruit geconcludeerd kon worden dat het bovenste deel van de bodemopbouw is verstoord en daaronder geen bodem in het strandwalzand aangetroffen is, dus dat archeologische resten niet meer aanwezig zullen zijn (2380196100; ten Broeke 2013). Ten noorden van het plangebied is tevens een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (2101499100). Geconcludeerd kon worden dat er geen archeologische resten verwacht worden (Schiltmans 2005).

3.3. Huidig landgebruik

Ten tijde van het onderzoek was het plangebied bebouwd, met als bestemming horeca en detailhandel. Achter de bebouwing ligt een kleine, begroeide achterplaats met enkele lichte aanbouwtjes met een recente bouwdatum. Geen van de gebouwen heeft een status als monument. Wel kan gesteld worden dat zij vanuit bouwhistorisch oogpunt interessant zijn.

Het ongenummerde gebouw aan de Prins Bernhardstraat is vermoedelijk op staal gefundeerd. Een gebruikelijk funderingswijze in deze streek. Of het pand een kelder heeft, kon niet worden vastgesteld. Tegen de linker zijgevel van dit gebouw is een éénlaags aanbouw gerealiseerd met een harde vloer.

Herenstraat 118 is voorzien van een kelder en een/enkele vetput(ten). Vermoed wordt dat het gebouw op staal is gefundeerd.

Herenstraat 120 is vermoedelijk op staal gefundeerd. Het pand is vermoedelijk voorzien van een vetput in de aanbouw aan de achterzijde, die in gebruik was als keuken.

4. Conclusie en verwachtingsmodel

In opdracht van De Raad Bouw bv is in april 2018 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Herenstraat 118-120 in Voorhout gemeente Teylingen.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied is gelegen op een strandwal die is ontstaan tussen 3225 en 2750 voor Chr. Op basis hiervan kunnen in het plangebied archeologische resten voorkomen vanaf het Midden Neolithicum. Uit de omgeving zijn archeologische resten vanaf de Bronstijd bekend. Op basis van het voorkomen van resten van akkerbouw, wordt de aanwezigheid van een nederzetting in de omgeving van het plangebied vermoed. Volgens de gemeentelijke verwachtingskaart is de archeologische verwachting voor het plangebied middelhoog doordat de strandwal deels is afgegraven. Archeologische resten zijn in dat geval te verwachten vanaf de onderzijde van de modern verstoorde bovenlaag. Daarnaast kunnen in het oude duin- en strandwalzand humeuze niveaus voorkomen die bewoonbaar waren en waarin en –onder archeologische resten kunnen worden verwacht. De diepte van deze humeuze niveaus is op voorhand niet bekend. Archeologische resten kunnen bestaan uit resten van bewoning, begraving en landgebruik (akkerbouw), sporen zoals greppels, kuilen en paalsporen en vondsten zoals aardewerk, natuursteen en vuursteen.

Op basis van de in de buurt uitgevoerde booronderzoeken bestaat er een kans dat de top van de strandwal is omgewoeld ten behoeve van de bollenteelt, ondanks dat het historisch kaartmateriaal hier geen aanwijzingen voor geeft. Indien dit het geval is, is de bodemopbouw waarschijnlijk zodanig verstoord, dat er geen oudere archeologische niveaus worden verwacht. Op basis van historische kaarten worden resten uit de Nieuwe tijd evenmin verwacht.

De huidige bebouwing is vanuit bouwhistorisch oogpunt interessant te noemen omdat zij inzicht geeft in de ontwikkeling aan de Herenstraat rond het einde van de negentiende eeuw en de vroege twintigste eeuw. Deze bebouwing is waarschijnlijk allemaal op staal gefundeerd, waardoor ondergrondse bouwhistorische resten niet worden verwacht.

5. Aanbevelingen

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat in het plangebied waarschijnlijk een middelhoge archeologische verwachting geldt, omdat het gebied gelegen is op een strandwal die vermoedelijk is afgegraven en vergraven. Dit kan op basis van het bureauonderzoek echter niet met zekerheid vast worden gesteld. IDDS Archeologie adviseert daarom een verkennend booronderzoek uit te voeren, gericht op het bepalen van de intactheid van de bodem en het vaststellen van de aan- dan wel afwezigheid van mogelijke archeologische niveaus in de ondergrond.

Ten aanzien van de huidige bebouwing wordt geadviseerd om deze voorafgaand aan de sloop bouwhistorisch te documenteren middels fotografie en beschrijving. Dit is van belang om de informatie over de bouwgeschiedenis van dit deel van de Herenstraat die in de panden besloten ligt te borgen.

Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Teylingen. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. IDDS Archeologie wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een bureaustudie kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden.

Literatuur en kaarten

- Bekker, C., 2015: Onder de grond 2015, beleid voor archeologie in Teylingen. Gemeente Teylingen.
- Broeke, E.M. ten, 2013. Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Kerkzicht 3 te Voorhout in de gemeente Teylingen. Doetichem, E-consultancy rapportnummer 12086020.
- Centraal College van Deskundigen, 2016: Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0, Gouda.
- Haaring, L., 2011. Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, Herenstraat 104-106, Voorhout, Gemeente Teylingen. Noordwijk, B&G rapport 1304.
- Haaring, L. / A.M.H.C. Koekkelkoren, 2012: Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, Herenstraat 104-106, Voorhout, Gemeente Teylingen. Noordwijk, B&G rapport 1304.
- Jansen, B., 2014. Boerhavekwartier II in Voorhout, gemeente Teylingen; archeologisch vooronderzoek: een karterend booronderzoek. Weesp, RAAP-notitie 4887.
- Leijnse, K., 2004. Plangebied Raadhuispleinlocatie, gemeente Voorhout; een inventariserend archeologisch onderzoek. Amsterdam, RAAP-notitie 663.
- Moerman, S., 2006. Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, Herenstraat in Voorhout, gemeente Teylingen, CIS-code 18614, Katwijk (Becker & Van de Graaf).
- Schiltmans, D.E.A., 2005. Plangebied Beukenrode, gemeente Voorhout; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. Amsterdam, RAAP-notitie 1435.
- Smit, B.I., 2003. Plangebied Agneslocatie, gemeente Voorhout; een inventariserend archeologisch onderzoek. Amsterdam, RAAP-notitie 366.
- Warning, S., 2005. Plangebied Boerhavekwartier II, gemeente Voorhout; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. Amsterdam, RAAP-notitie 1396.
- Zee, R.M. van der, 2007. Bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase), Herenstraat 47 te Voorhout (gemeente Teylingen). Hoorn, Synthegra Archeologie Rapport P0502184.

Websites

beeldbank.cultureelerfgoed.nl
erfgoedleiden.nl/collecties/beeldmateriaal
www.ahn.nl
www.archieven.nl
www.bodemloket.nl
www.topotijdreis.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AMZ	Archeologische Monumentenzorg
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
AWN	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
BP	Before Present (Present = 1950)
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GPS	Global Positioning System
indet	ondetermineerbaar
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

¹⁴ C-datering	(ook wel C14-datering) Bepaling van gehalte aan radioactieve koolstof ¹⁴ C van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de ¹⁴ C-ouderdom kan worden afgeleid. Deze ouderdom wordt opgegeven in jaren vóór 1950 na Chr. (jaren BP) met daaraan toegevoegd de aan de meting verbonden mogelijke afwijking (standaarddeviatie)
Allerød tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 11.800-11.000 jaar geleden
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt)
Archis-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (Archis)
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen
bioturbatie	Verstoring van de oorspronkelijke bodemstructuur en/of transport van materiaal door plantengroei en dierenactiviteiten
Bølling tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 13.500-12.000 jaar geleden
Boreaal	Tijdvak, onderafdeling van het Holocene, gekarakteriseerd door een gematigd en continentaal klimaat en een bebost landschap gedomineerd door loofbomen (datering ca. 6800-5500 voor Chr.)
buitendijks	Gronden die aan de rivierzijde van een dijk liggen. In het buitendijkse gebied liggen de uiterwaarden
castellum	Romeins legerkamp
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn
couperen	Het maken van één of meer verticale doorsneden door een spoor of laag om de aard, diepte, vullingen, vorm en relaties met andere fenomenen vast te stellen
crematie	Begraving met gecremeerd menselijk bot
crevasse	Doorbraakgeul door een oeverwal
dagzomen	Aan de oppervlakte komen, zichtbaar worden van gesteenten (met inbegrip van zand, klei, etc.)
debiet	Het aantal m ³ water dat op een bepaald punt in een rivier per seconde passeert

dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Formatie van Bortel)
Dryas	Laatste gedeelte van de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 20.000-10.000 jaar geleden
Edelmanboor	Een handboor voor bodemonderzoek
Eemien	Interglaciaal tussen de voorlaatste en laatste ijstijd (Saalien en Weichselien), ca. 130.000-120.000 jaar geleden
eerdgrond	Grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens
eolisch	Door de wind gevormd, afgezet
estuairien	Afgezet in een estuarium
estuarium	Inham aan de kust waarin met name het getijde grote invloed uitoefent op het landschap, bijvoorbeeld de Westerschelde
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet
fluvioglaciaal	Door smeltwater (afkomstig van gletsjers) afgezet
fluvioperiglaciaal	Door stromend water onder periglaciale omstandigheden afgezet
gaafheid	Mate van (fysieke) verstoring van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)
grondmorene	Het door het landijs aangevoerde en na afsmelten achtergebleven mengsel van leem, zand en stenen. De afzetting wordt vaak aangeduid als keileem
haakwal	zie spits
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan tussen 3500 en 1500 voor Chr.
Holoceen	Jongste geologisch tijdvak dat nog steeds voortduurt (vanaf de laatste ijstijd: ca. 8800 jaar voor Chr.)
horizont	Kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
ijzeroer	IJzeroxydehydrat, een ijzererts dat vooral in vlakke landstreken, in dalen en moerassige gebieden op geringe diepte voorkomt
in situ	Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren
inhumatie	Begraving met niet gecremeerd menselijk bot
interstadiaal	Een warmere periode tijdens een ijstijd (glaciaal)
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken
kreek	Waterweg waarbij het water vanuit zee of rivier onder invloed van het getijde in- en uitstroomt
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven – en grotendeels opgebouwd – door een meander
kwel	Door hydrostatische druk aan het oppervlakte treden van grondwater
kwelder	zie schor
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
Limes	de noordgrens van het Romeinse rijk
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten
löss	Door de wind gevormde afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 63 µm
lutum	Kleideeltjes kleiner dan 2 µm
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht

meanderen	(van rivieren of beken) Zich bochtig door het landschap slingeren
motte	Type laatmiddeleeuws kasteel (vaak een ronde burcht met toren) geplaatst op een meestal kleine, kunstmatige verhoging
oeverafzetting	Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend kleiafzettingen
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt
OSL-datering	Dateringsmethode waarmee op grond van energieverval kan worden bepaald wanneer een fragment kwarts (zand) voor het laatst heeft blootgestaan aan direct zonlicht
oxidatie	Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen)
palynologie	Zie pollenanalyse
plaggendek	Verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende ijstijden). Na de laatste ijstijd begon het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.)
Pleniglaciaal	Koudste periode van de laatste ijstijd (het Weichselien) ca. 20.000-13.000 jaar geleden
podzol	Goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
pollenanalyse	De bestudering van fossiele stuifmeelkorrels en sporen waardoor een beeld van de vegetatiegeschiedenis gevormd kan worden. Uit de vegetatiegeschiedenis kan het klimaat worden gereconstrueerd
potstal	Uitgediepte veestal
prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven
rivierduin	Door verstuiving uit een riviervlakte hierlangs ontstaan duin (in Nederland meestal Weichselien of Vroeg Holoceen van ouderdom)
Saalien	Voorlaatste ijstijd, waarin het landijs tot in Nederland doordrong en de stuwwallen werden gevormd, ca. 200.000-130.000 jaar geleden
schor	Zandgrond in een getijdenwater; staat alleen onder water bij zeer hoog tij, begroeid
silt	Zeer fijn sediment met grootte 2-63 µm
slak	Steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
slik	Zandgrond in een getijdenwater; staat onder water bij vloed en valt droog bij eb, kwelder onbegroeid; wad
solifluctie	Het hellingafwaarts bewegen van met water verzadigd verweringsmateriaal, o.a. bij een permanent bevroren ondergrond
spieker	Op palen geplaatst opslaghuisje
spits	Een langgerekte zandrug die in de richting van de algemene zeestromingen uitgroeit in de monding van een estuarium
strandvlakte	Groot vlak zandig gebied tussen twee strandwallen
strandwal	Langs de kust gevormde langgerekte zandrug die uitsteekt boven het gemiddelde hoogwaterniveau; geeft in Nederland de oude ligging van de kustlijn weer
strang	Met water gevulde, van de hoofdstroom afgesneden-'dode'- meander
stratigrafie	Opeenvolging van lagen in de bodem
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en)

stroomrug	Oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijft door inklinking van de komgebieden als een rug in het landschap liggen
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten
terras (rivier-) vaaggronden	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodem Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag
verbruining vicus	Proces van bodemvorming waarbij de bodem egaal (roest)bruin van kleur wordt Een burgerlijke nederzetting uit de Romeinse tijd met een stedelijk karakter maar zonder stadsrechten
vindplaats Weichselien	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden
zavel zeldzaamheid	Grondsoort die tussen 8 en 25% lutum (kleideeltjes kleiner dan 2 µm) bevat Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied

Bijlage 1. Topografische kaart

Legenda

 Plangebied

IDDs Archeologie

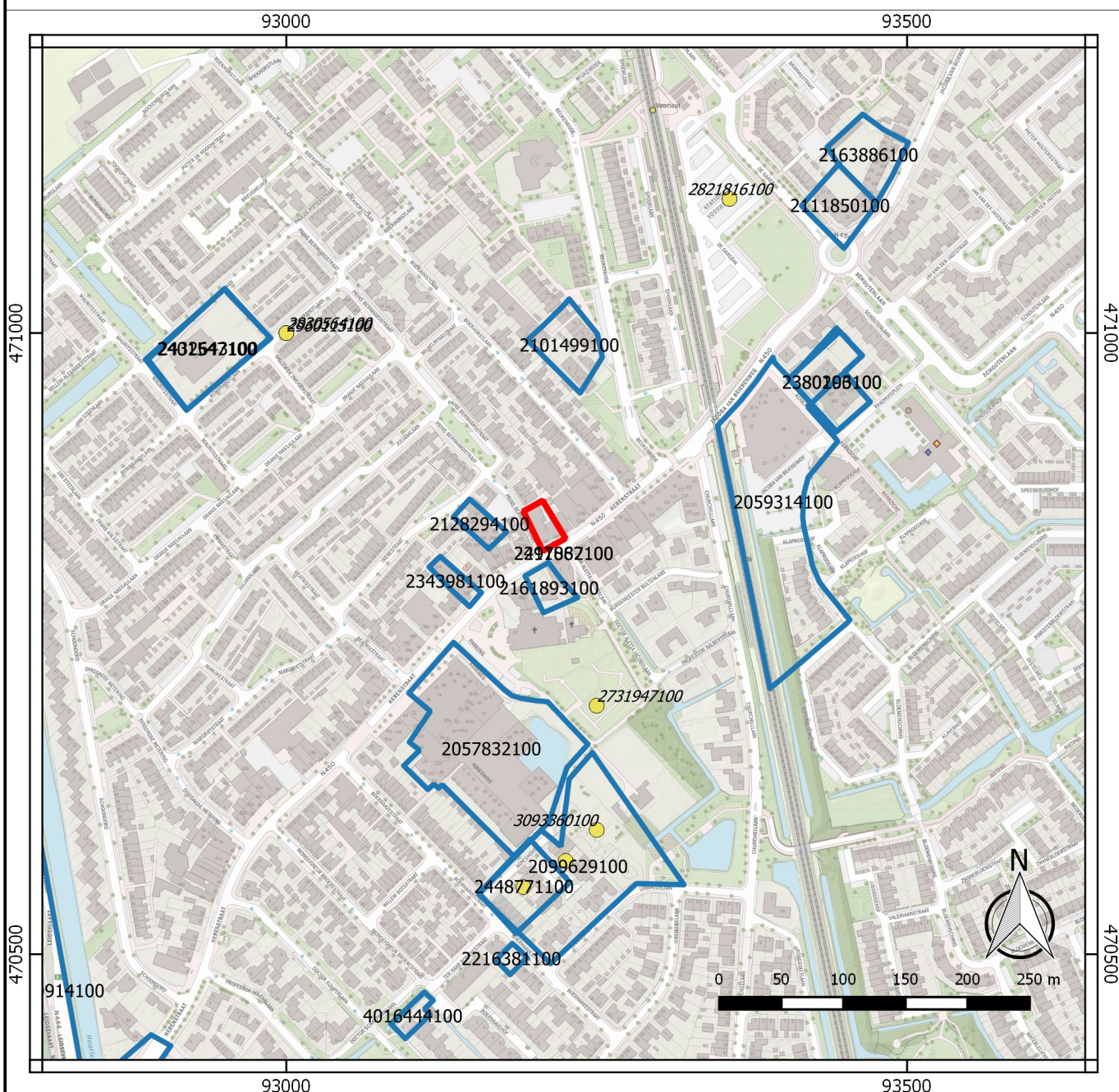
Projectnaam: Herenstraat 118-120, Voorhout
 Projectnummer: 53481117
 OMnr: 4600470100
 Projectleider: SMO
 Getekend door: RBO
 Schaal: 1:25.000
 Datum: 17-4-2018

Ruimte & Ontwikkeling

- Milieu
- Archeologie
- Explosieven
- Ecologie
- Water
- Asbest
- Cultuurtechniek
- Bouw
- Infra

Bijlage 2. ARCHIS informatie kaart

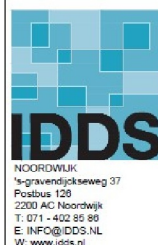
Legenda

- Plangebied
- onderzoeksmeldingen
- vondstlocaties

IDDs Archeologie

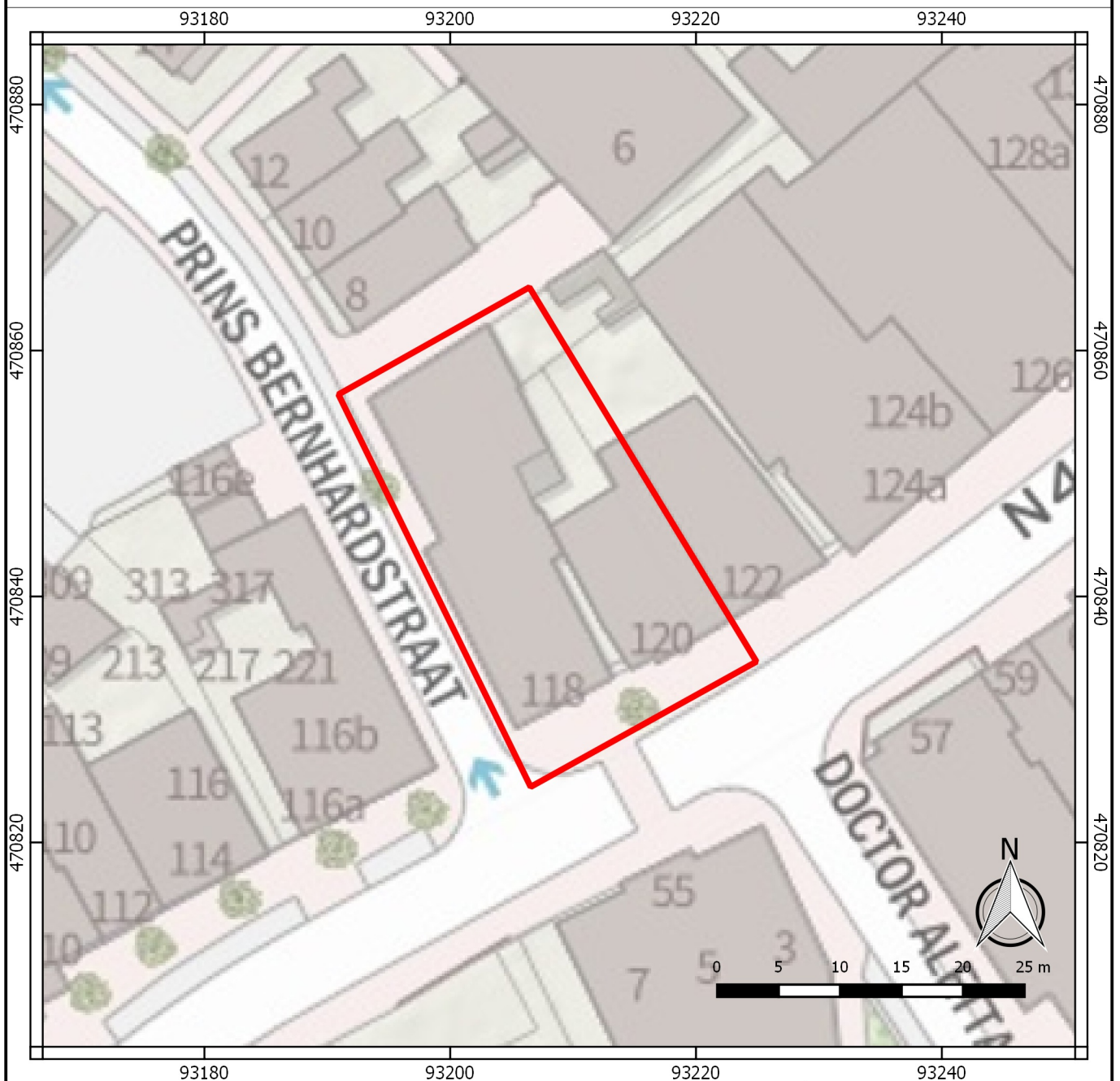
Projectnaam: Herenstraat 118-120, Voorhout
 Projectnummer: 53481117
 OMnr: 4600470100
 Projectleider: SMO
 Getekend door: RBO
 Schaal: 1:5.000
 Datum: 17-4-2018

Ruimte & Ontwikkeling

Milieu
 Archeologie
 Explosieven
 Ecologie
 Water
 Asbest
 Cultuurtechniek
 Bouw
 Infra

Bijlage 3. Locatiekaart

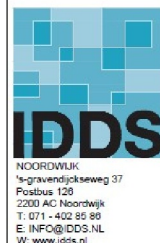
Legenda

 Plangebied

IDDs Archeologie

Projectnaam: Herenstraat 118-120, Voorhout
 Projectnummer: 53481117
 OMnr: 4600470100
 Projectleider: SMO
 Getekend door: RBO
 Schaal: 1:500
 Datum: 17-4-2018

Ruimte & Ontwikkeling

Milieu
 Archeologie
 Explosieven
 Ecologie
 Water
 Asbest
 Cultuurtechniek
 Bouw
 Infra

Bijlage 4: Periodentabel

